

КОНВЕНЦИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ НА ПОДВОДНОТО КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО

Ратифицирана със закон, приет от 39-то Народно събрание на 10 септември 2003 г. - ДВ, бр. 84 от 23.09.2003 г. Издадена от Министерството на културата, обн., ДВ, бр. 16 от 26.02.2010 г., в сила от 2.01.2009 г.

Генералната конференция на Организацията на обединените нации за образование, наука и култура, събрала се в Париж в периода от 15 октомври до 3 ноември 2001 г. на своята тридесет и първа сесия,

признавайки значението на подводното културно наследство като неделима част от културното наследство на човечеството и като елемент с особена важност от историята на народите, нациите и връзките помежду им по отношение на съвместното им наследство,

осъзнавайки важността от защитата и опазването на подводното културно наследство, както и отговорностите, полагащи се на всички държави за тази цел,

отчитайки, че обществеността придава нарастващ интерес и стойност на подводното културно наследство,

убедена в значението на изследванията, информацията и образованието в сферата на защитата и опазването на подводното културно наследство,

убедена, че обществеността има право да се ползва от образователните и развлекателните предимства, предлагани от отговорния и интелигентен достъп до подводното културно наследство *in situ*, и че образоването на обществеността допринася за по-добро осмисляне, оценка и защита на това наследство,

отчитайки факта, че непозволената намеса в подводното културно наследство представлява заплаха за него и че е необходимо да се вземат по-строги мерки за предотвратяване на подобни намеси,

осъзнавайки необходимостта да се парира по подходящ начин евентуалното отрицателно влияние, което легитимните дейности биха могли да окажат случайно върху подводното културно наследство,

дълбоко загрижена от засилването на търговската експлоатация на подводното културно наследство и в частност от определени дейности, клонящи към продажба, придобиване или размяна на елементи на подводното културно наследство,

разбирайки, че техническият прогрес улеснява откриването на подводното културно наследство и достъпа до него,

уверена, че без сътрудничеството между държавите, международните организации, научните институции, професионалните организации, археолозите, водолазите, другите заинтересовани страни и широката общественост е невъзможна защитата на подводното културно наследство,

считайки, че проучванията, разкопките и защитата на подводното културно наследство се нуждаят от достъп до и прилагане на специфични научни методи и от използване на адаптирани техники и средства, както и от високо ниво на професионална специализация, което изисква еднакви критерии,

съзнавайки необходимостта от кодификация и постепенно развитие на правилата, отнасящи се до защитата и опазването на подводното културно наследство в съответствие с международното право и международната практика, а именно с Конвенцията на ЮНЕСКО за мерките, които следва да се вземат с цел забрана и възпрепятстване на незаконните внос, износ и прехвърляне на собственост върху културни ценности от 14 ноември 1970 г., Конвенцията на ЮНЕСКО за опазване на световното културно и природно наследство от 16 ноември 1972 г. и Конвенцията на Обединените нации за морското право от 10 декември 1982 г.,

водена от грижата за подобряване ефикасността на взетите мерки на международно, регионално и национално ниво за опазване *in situ* на елементите на подводното културно наследство или - при необходимост - за научни или защитни цели, в името на грижливото им възстановяване,

след като реши на двадесет и деветата си сесия, че този въпрос би могъл да е предмет на международна конвенция,

приема днес, втори ноември 2001 г., тази конвенция.

Член първи - Определения

За целите на тази конвенция:

1. (а) Под "подводно културно наследство" се разбират всички следи от човешко съществуване от културно, историческо или археологическо естество, които са частично или изцяло потънали, периодично или постоянно, от минимум 100 години, а именно:

(i) поселища, конструкции, сгради, предмети и тленни останки, както и техният археологически и природен контекст;

(ii) плавателни съдове, въздухоплавателни средства, други превозни средства или всяка част от тях, с техния товар или друго съдържание, както и техният археологически и природен контекст; и

(iii) праисторически предмети.

(б) Тръбопроводите и кабелите, положени на морското дъно, не се приемат за част от подводното културно наследство.

(в) Различните от тръбопроводи и кабели инсталации, положени на морското дъно и все още използвани, не се приемат за част от подводното културно наследство.

2. (а) Под държави-страни се разбират държавите, които са се съгласили да бъдат обвързани с тази конвенция и за които същата е в сила.

(б) Тази конвенция се прилага *mutatis mutandis* върху териториите, визирани в член 26, алинея 2 (б), които стават страни по тази конвенция, в съответствие с определените в този алинея условия, засягащи всяка от тях; в този смисъл понятието "държави-страни" се отнася до тези територии.

3. ЮНЕСКО е Организацията на обединените нации за образование, наука и култура.

4. "Генерален директор" е Генералният директор на ЮНЕСКО.

5. Под "зона" се разбира морското дъно и земните недра под него, извън границите на националната юрисдикция.

6. Под "намеса в подводното културно наследство" се разбира дейност, чийто предмет е преди всичко подводното културно наследство и която може да засегне материално това наследство или да му причини всякаква друга щета, пряко или косвено.

7. Под "намеса със случайни последици за подводното културно наследство" се разбира дейност, която - макар че няма за предмет, основен или частичен, подводното културно наследство - може да засегне материално това наследство или да му причини всякаква друга щета.

8. Под "държавни плавателни съдове и въздухоплавателни средства" се разбират бойните плавателни съдове и другите плавателни съдове или въздухоплавателни средства, принадлежали на дадена държава или действали под нейно командване, използвани изключително през епохата, през която са потънали, за обществени нетърговски нужди, идентифицирани като такива и отговарящи на определението за подводно културно наследство.

9. Под "правила" се разбират правилата, отнасящи се до намесите в подводното културно наследство, както са споменати в член 33 от тази конвенция.

Член втори - Цели и общи принципи

1. Тази конвенция цели да осигури и укрепи опазването на подводното културно наследство.

2. Държавите-страни си сътрудничат в опазването на подводното културно наследство.

3. Държавите-страни опазват подводното културно наследство в интерес на човечеството в съответствие с разпоредбите на тази конвенция.

4. Държавите-страни взимат индивидуално или - при необходимост - съвместно всички подходящи мерки съгласно тази конвенция и международното право, необходими за опазване на подводното културно наследство, прибегвайки за тази цел до най-подходящите средства, с които разполагат, и в зависимост от съответните си собствени възможности.

5. Консервацията *in situ* на подводното културно наследство трябва да се счита за преимуществен избор, преди да бъде позволена или предприета всякаква друга намеса в това наследство.

6. Събраните елементи на подводното културно наследство трябва да се складират, съхраняват и управляват с цел гарантиране на дългосрочното им запазване.

7. Подводното културно наследство не бива да е предмет на никаква търговска експлоатация.

8. В съответствие с практиката на държавите и с международното право, а именно с Конвенцията на Обединените нации за морското право, нито една разпоредба от тази конвенция не може да се тълкува като изменяща правилата на международното право и държавната практика, отнасящи се до суверенните имунитети или пък което и да било право на дадена държава, касаещо нейните плавателни съдове и въздухоплавателни средства.

9. Държавите-страни следят за това, отношението към всички тленни останки, потънали в морските води, да бъде почтително.

10. Целесъобразно да се насърчава отговорният и интелигентен достъп на обществеността до подводното културно наследство *in situ* за целите на наблюдение и документация, за да се благоприятства развиването на отношение у обществеността към това наследство, както и неговото оценяване и защита, освен ако това не противоречи на неговата защита и управление.

11. Никакво действие или дейност, извършвани въз основа на тази конвенция, не могат да дадат повод за претендиране, поддържане или оспорване на домогване до суверенитет или национална юрисдикция.

Член трети - Връзка между тази конвенция и Конвенцията на Обединените нации за морското право

Нито една разпоредба на тази конвенция не засяга правата, юрисдикцията и задълженията на държавите, произтичащи от международното право, включително от Конвенцията на Обединените нации за морското право. Тази конвенция се тълкува и прилага в контекста на и в съответствие с разпоредбите на международното право, включително Конвенцията на Обединените нации за морското право.

Член четвърти - Връзка с правото за подпомагане и с правото, уреждащо съкровищата

Никаква дейност, отнасяща се до подводното културно наследство и за която тази конвенция е приложима, не се подчинява нито на правото за подпомагане, нито на правото, уреждащо съкровищата, освен ако:

(а) не е позволена от компетентните служби, и

(б) не е в пълно съответствие с тази конвенция, и

(в) не осигурява гарантирането на максимална защита на подводното културно наследство по време на всяко действие по събирането му.

Член пети - Действия със случайни последици върху подводното културно наследство

Всяка държава-страна ангажира най-подходящите средства, с които разполага, за да възпрепятства или намали отрицателните последици, породени от действия под нейната юрисдикция, оказващи случайни последици върху подводното културно наследство.

Член шести - двустранни, регионални спогодби или други многостранни спогодби

1. Държавите-страни са окуражавани да сключват двустранни, регионални или други многостранни спогодби или да подобряват съществуващите спогодби, за да осигурят опазването на подводното културно наследство. Всички тези спогодби трябва да съответстват напълно на разпоредбите на тази конвенция и да не отслабват общовалидният ѝ характер. В рамките на назованите спогодби държавите могат да приемат правила и уредби, годни да осигурят по-добро опазване на подводното културно наследство спрямо приетите с тази конвенция.

2. Страните по подобни двустранни, регионални спогодби или други многостранни спогодби могат да поканят държавите, които имат оправдана връзка, в частност

културна, историческа или археологическа, със засегнатото подводно културно наследство, да се присъединят към тези спогодби.

3. Тази конвенция не изменя правата и задълженията, които държавите-страни имат в областта на защитата на потънали плавателни съдове по силата на други двустранни, регионални спогодби или други многостранни спогодби, сключени преди приемането на тази конвенция, особено ако отговарят на целите на последната.

Член седми - Подводното културно наследство във вътрешните териториални води, водите около архипелазите и акваторията

1. При упражняване на суверенитета им държавите-страни имат изключителното право да регламентират и одобряват намесите в подводното културно наследство, намиращо се в техните вътрешни териториални води, водите около архипелазите и акваторията им.

2. Без да се засяга действието на другите международни спогодби и правилата на международното право, приложими към опазването на подводното културно наследство, държавите-страни предписват прилагането на правилата за намесите в подводното културно наследство, намиращо се в техните вътрешни териториални води, водите около архипелазите и акваторията им.

3. В своите води около архипелазите и в своята акватория при упражняване на суверенитета си и в съответствие с общата практика, спазвана между държавите, държавите-страни - с цел сътрудничество в името на приемането на най-добрите методи за защита на държавните плавателни съдове и въздухоплавателни средства - би трябвало да уведомят държавата-страна по тази конвенция, под чийто флаг е въпросният плавателен съд, и - при нужда - другите държави, които имат оправдана връзка, в частност културна, историческа или археологическа, в случай че се открият такива плавателни съдове и въздухоплавателни средства, които могат да бъдат идентифицирани.

Член осми - Подводно културно наследство в съседна зона

Без да се засяга действието на членове 9 и 10 и в допълнение към тях, както и при прилагане на член 303, алинея 2 от Конвенцията на Обединените нации за морското право, държавите-страни могат да регламентират и разрешат намесите в подводното културно наследство в тяхната съседна зона. В този случай те предписват прилагането на правата.

Член девети - Декларация и уведомление за изключителната икономическа зона и континенталния шелф

1. Задължение на всички държави-страни е да защитават подводното културно наследство в изключителната икономическа зона и върху континенталния шелф в съответствие с тази конвенция.

Следователно:

(а) държавата-страна изисква, когато неин гражданин или плавателен съд, плаващ под неин флаг, открие или планира намеса в подводното културно наследство в нейната изключителна икономическа зона или върху континенталния ѝ шелф, този гражданин или капитанът на плавателния съд да декларира пред нея това откритие или тази намеса;

(б) в изключителната икономическа зона или върху континенталния шелф на друга държава-страна:

(i) държавите-страни изискват съответният гражданин или капитан на плавателния съд да декларира пред тях, както и пред другата държава-страна, това откритие или тази намеса;

(ii) или при необходимост - държавата-страна изисква съответният гражданин или капитан на плавателния съд да декларира пред нея това откритие или тази намеса и осигурява бързото и ефективно предаване на тези декларации на всички други държави-страни.

2. Депозирайки ратификационна грамота или документ за приемане, одобрение или присъединяване, държавата-страна уточнява начина, по който ще предава декларациите по реда на алинея 1 (б) на този член.

3. Държавата-страна уведомява Генералния директор за откритията или намесите в подводното културно наследство, които са ѝ съобщени по реда на алинея 1 от този член.

4. Генералният директор предоставя незабавно на другите държави-страни сведенията, които са доведени до знанието му по реда на алинея 3 от този член.

5. Всяка държава-страна може да извести държавата-страна, в чиято изключителна икономическа зона или върху чийто континентален шелф се намира подводното културно наследство, че желае да бъде консултирана относно начина за гарантиране ефективна защита на това наследство. Тази декларация трябва да се основава на оправдана връзка, в частност културна, историческа или археологическа, със засегнатото подводно културно наследство.

Член десети - Опазване на подводното културно наследство в изключителната икономическа зона и върху континенталния шелф

1. Разрешение за намеса в подводното културно наследство, намиращо се в изключителната икономическа зона или върху континенталния шелф, може да се издаде само в съответствие с разпоредбите на този член.

2. Държавата-страна, в чиято изключителна икономическа зона или върху чийто континентален шелф се намира подводното културно наследство, може да забрани или да разреши всяка намеса в това наследство за да възпрепятства всяко посегателство върху суверенните ѝ права или върху юрисдикцията ѝ, както са признати от международното право, включително от Конвенцията на Обединените нации за морското право.

3. Когато е направено откритие на подводно културно наследство или е планирана намеса в подводното културно наследство в рамките на изключителната икономическа зона или върху континенталния шелф на дадена държава-страна, тази държава-страна:

(а) се допитва до всички останали държави-страни, проявили интерес по реда на член 9, алинея 5, относно най-добрия начин за защита на подводното културно наследство;

(б) координира консултациите в качеството си на държава-координатор, освен ако не декларира изрично, че не желае да стори това, при което държавите-страни, проявили интерес по реда на член 9, алинея 5, посочват държава-координатор.

4. Без да се отменят задълженията на всички държави-страни за защита на подводното културно наследство посредством взимането на всички подходящи мерки съгласно

международното право, целящи възпрепятстването на всякаква непосредствена опасност за подводното културно наследство, в частност ограбване, държавата-координатор може да вземе всички подходящи мерки и/или да даде всички необходими разрешения в съответствие с тази конвенция, а при нужда - и преди всички консултации, за да се възпрепятства всяка непосредствена опасност за подводното културно наследство вследствие човешка дейност или по всякаква друга причина, а именно вследствие ограбване. При взимането на тези мерки може да бъде потърсено съдействието на другите държави-страни.

5. Държавата-координатор:

(а) осъществява защитните мероприятия, договорени с участващите в консултациите държави, включително държавата-координатор, освен ако участващите в консултациите държави, включително държавата-координатор, не се договарят тези мерки да бъдат осъществени от друга държава-страна;

(б) издава всички необходими разрешителни относно така договорените мерки в съответствие с правилата, освен ако участващите в консултациите държави, включително държавата-координатор не се договарят тези разрешения да бъдат издадени от друга държава-страна;

(в) може да проведе всякакви предварителни проучвания на подводното културно наследство и впоследствие да издаде всички необходими разрешения, като предаде незабавно резултатите от тези проучвания на Генералния директор, който предоставя тези сведения веднага на разположение на другите държави-страни.

6. Координирайки консултациите, приемайки мерките, провеждайки всички предварителни проучвания и/или издавайки разрешенията по силата на този член, държавата-координатор действа от името на всички държави-страни, а не в собствен интерес. Подобно действие не може да бъде само по себе си продиктувано от домогване до някакво преференциално или юридическо право, неуредено от международното право, в частност от Конвенцията на Обединените нации за морското право.

7. С право на оспорване на разпоредбите на алинеи 2 и 4 от този член никаква намеса не може да бъде предприета по държавен плавателен съд или въздухоплавателно средство без одобрението на държавата, под чийто флаг е, и съдействието на държавата-координатор.

Член единадесети - Декларация и уведомление в зоната

1. Всички държави-страни са задължени да защитават подводното културно наследство в зоната в съответствие с тази конвенция и с член 149 от Конвенцията на Обединените нации за морското право. Следователно, когато гражданин на държава-страна или плавателен съд, плаващ под неин флаг, открие или планира намеса в подводното културно наследство, намиращо се в зоната, тази държава-страна изисква гражданинът или капитанът на плавателния съд да декларира пред нея това откритие или тази намеса.

2. Държавите-страни уведомяват Генералния директор и Генералния секретар на Международната агенция за морското дъно за откритията или намесите в подводното културно наследство, които са им сигнализираны по гореописания начин.

3. Генералният директор предава незабавно на разположение на всички държави-страни сведенията, които са му съобщени по този начин.

4. Държавата-страна може да извести Генералния директор, че желае да бъде консултирана относно начина за гарантиране ефективна защита на това подводно културно наследство. Тази декларация трябва да се основава на оправдана връзка с това подводно културно наследство, отчитайки най-вече преференциалните права на държавите за културен, исторически или археологически произход.

Член дванадесети - Опазване на подводното културно наследство в зоната

1. Разрешението за намеса в подводното културно наследство, намиращо се в зоната, може да бъде дадено само в съответствие с разпоредбите на този член.

2. Генералният директор приканва всички държави-страни, проявили интерес по реда на член 11, алинея 4, да се консултират относно най-добрия начин за защита на подводното културно наследство и да посочат държава-страна, която ще отговаря за координацията на тези консултации в качеството на държава-координатор. Генералният директор поканва също така и Международната агенция за морското дъно за участие в тези консултации.

3. Всички държави-страни могат да вземат всякакви подходящи мерки в съответствие с тази конвенция, при нужда - и преди всички консултации - за да се възпрепятства всяка непосредствена опасност за подводното културно наследство вследствие човешка дейност или по всякаква друга причина, а именно вследствие ограбване.

4. Държавата-координатор:

(а) осъществява защитните мероприятия, договорени с участващите в консултациите държави, включително държавата-координатор, освен ако участващите в консултациите държави, включително държавата-координатор, не се договарят тези мерки да бъдат осъществени от друга държава-страна;

(б) издава всички необходими разрешителни относно така договорените мерки в съответствие с тази конвенция, освен ако участващите в консултациите държави, включително държавата-координатор, не се договарят тези разрешения да бъдат издадени от друга държава-страна;

5. Държавата-координатор може да проведе всякакви предварителни проучвания на подводното културно наследство, да издаде всички необходими разрешения за тази цел, като предаде незабавно резултатите от тези проучвания на Генералния директор, който предоставя тези сведения веднага на разположение на другите държави-страни.

6. Координирайки консултациите, приемайки мерките, провеждайки всички предварителни проучвания и/или издавайки разрешенията по силата на този член, държавата-координатор действа за благото на цялото човечество, а не в собствен интерес. Специално внимание се обръща на преференциалните права на държавите за културен, исторически или археологически произход по отношение на въпросното наследство.

7. Нито една държава-страна не предприема, нито разрешава намеса по държавен плавателен съд или въздухоплавателно средство в зоната без одобрението на държавата, под чийто флаг е.

Член тринадесети - Суверенен имунитет

Военните плавателни съдове и другите правителствени плавателни съдове или военни въздухоплавателни средства, ползващи се със суверенен имунитет, действащи за нетърговски цели в обичайния ход на техните курсове и неучастващи в намеси в подводното културно наследство, не са задължени да декларират открития на подводно

културно наследство по реда на членове 9, 10, 11 и 12 от тази конвенция. При все това, приемайки подходящи мерки, невредящи нито на курсовете, нито на оперативните възможности на военните плавателни съдове и другите правителствени плавателни съдове или военни въздухоплавателни средства, ползващи се със суверенен имунитет, действащи за нетърговски цели, държавите-страни следят за това, тези плавателни съдове да са съобразени - в рамките на разумното и възможното - с разпоредбите на членове 9, 10, 11 и 12 от тази конвенция.

Член четиринадесети - Контрол на влизането в територията, на търговията и на държането

Държавите-страни взимат мерки, за да предотвратят влизането на тяхна територия, търговията и притежаването на подводно културно наследство, незаконно изнесено и/или прибрано, когато това прибиране нарушава разпоредбите на тази конвенция.

Член петнадесети - Неизползване на зони, попадащи в юрисдикцията на държави-страни

Държавите-страни взимат мерки за забрана на използването на тяхната територия, включително морските им пристанища, както и изкуствените острови, инсталации и конструкции, попадащи под тяхната изключителна юрисдикция или поставени под техен изключителен контрол, като база за намеси в подводното културно наследство, несъответстващи на разпоредбите на тази конвенция.

Член шестнадесети - Мерки, отнасящи се до гражданите и плавателните съдове

Държавите-страни взимат всички подходящи мерки, за да гарантират, че техните граждани и плавателни съдове, плаващи под техния флаг, ще се въздържат от намеси в подводното културно наследство по начин, несъответстващ на тази конвенция.

Член седемнадесети - Санкции

1. Всяка държава-страна налага санкции за всяко нарушение на мерките, които е взела за целите на осъществяването на тази конвенция.

2. Приложимите санкции за нарушенията трябва да бъдат достатъчно строги, за да гарантират спазването на тази конвенция и да обезкуражат нарушенията, където и да било, като трябва да лишат нарушителите от изгодите, произтичащи от техните противозаконни деяния.

3. Държавите-страни си сътрудничат, за да гарантират прилагането на налаганите санкции по реда на този член.

Член осемнадесети - Изземване и разпореждане с елементите на подводното културно наследство

1. Всяка държава-страна взема мерки по изземване на територията ѝ на елементи от подводното културно наследство, събрани по начин, несъответстващ с разпоредбите на тази конвенция.

2. Всяка държава-страна, извършила изземване на елементи на подводното културно наследство, прилагайки тази конвенция, ги регистрира, защитава и взема всички подходящи мерки с цел осигуряване на тяхното запазване.

3. Всяка държава-страна, иззела елементи на подводното културно наследство, прилагайки тази конвенция, уведомява за това Генералния директор и всяка друга

държава с оправдана връзка, в частност културна, историческа или археологическа, с въпросното подводно културно наследство.

4. Държавата-страна, иззела елементи на подводното културно наследство, следи за това с тях да се разполага в общ интерес, отчитайки задължителните положения за опазване и изследване, за необходимостта от възстановяване на разпръснатите колекции, за потребностите на обществеността от достъп до тях, за излагането им и образованието, както и за интересите на всяка друга държава с оправдана връзка, в частност културна, историческа или археологическа, с въпросното подводно културно наследство.

Член деветнадесети - Сътрудничество и споделяне на информация

1. Държавите-страни си сътрудничат и си оказват взаимно съдействие с цел осигуряване защитата и управлението на подводното културно наследство в рамките на тази конвенция, а именно и когато това е възможно, сътрудничейки си в областта на експедициите, разкопките, документирането, опазването, изследването и оценяването на това наследство.

2. Доколкото целите на тази конвенция позволяват, всяка държава-страна се задължава да споделя с другите държави-страни информацията, с която разполага относно подводното културно наследство, а именно, що се отнася до откриването на елементи на това наследство, тяхната локализация, елементите, събрани или прибрани в нарушение на тази конвенция или в нарушение на други разпоредби на международното право, подходящите научни методи и техники и развитието на правото, приложимо за това наследство.

3. Информацията, отнасяща се до откриването или локализацията на елементи на подводното културно наследство, споделяна между държавите-страни или между ЮНЕСКО и държавите-страни, остава поверителна и се съобщава само на компетентните служби на държавите-страни, доколкото това съответства на националното законодателство, тъй като разпространението ѝ може да представлява опасност или риск за опазването на въпросните елементи от това наследство.

4. Всяка държава-страна взема всички подходящи мерки, включително - когато е възможно - използвайки съответните международни бази данни, за да разпространи информацията, с която разполага относно елементите на подводното културно наследство, събрани или прибрани в нарушение на тази конвенция или на международното право, от друга страна.

Член двадесети - Създаване на отношение у обществеността

Всяка държава-страна взема всички подходящи мерки, за да създаде отношение у обществеността към стойността и интереса, който представлява подводното културно наследство, както и към значението, което има предвиденото от тази конвенция опазване.

Член двадесет и първи - Обучение в областта на подводната археология

Държавите-страни си сътрудничат в областта на разпространението на знания за подводната археология, както и за техниките на опазване на подводното културно наследство, и - съобразно договорените условия - за трансфера на технологии в сферата на това наследство.

Член двадесет и втори - Компетентни служби

1. За да следят за правилното осъществяване на тази конвенция, държавите-страни създават компетентни служби или - при необходимост - укрепват съществуващите с цел изготвяне, водене и актуализиране на инвентар на подводното културно наследство и ефикасно осигуряване на защитата, опазването, оценяването и управлението на подводното културно наследство, както и на необходимите изследвания и образование.

2. Държавите-страни съобщават на Генералния директор наименованието и адреса на компетентните за подводното културно наследство служби.

Член двадесет и трети - Конференции на държавите-страни

1. Генералният директор свиква Конференция на държавите-страни през годината след влизане в сила на тази конвенция, а след това - минимум на всеки две години.

Генералният директор свиква извънредна Конференция на държавите-страни, ако мнозинството от тях отправят искане за това.

2. Конференцията на държавите-страни определя собствените си функции и отговорности.

3. Конференцията на държавите-страни приема свой вътрешен правилник.

4. Конференцията на държавите-страни може да образува Научно-технически консултативен съвет, съставен от експерти, чиито кандидатури се издигат от държавите-страни, съблюдавайки принципа на равномерно географско разпределение и препоръчителното постигане на равно представителство на половете.

5. Научно-техническият консултативен съвет оказва съдействие при нужда на Конференцията на държавите-страни по въпроси от научно или техническо естество, касаещи осъществяването на Правилата.

Член двадесет и четвърти - Техническа работа по изпълнение на конвенцията

1. Генералният директор извършва техническата работа по изпълнение на тази конвенция.

2. Техническата работа по изпълнение на тази конвенция включва:

(а) организацията на определените в член 23, алинея 1 Конференции на държавите-страни;

(б) оказване на необходимата помощ на държавите-страни по изпълнение на решенията на Конференциите на държавите-страни.

Член двадесет и пети - Мирно уреждане на споровете

1. Всеки спор между две или повече държави-страни във връзка с тълкуването или прилагането на тази конвенция е предмет на преговори, водени в дух на добронамереност, или на други средства за мирно уреждане по техен избор.

2. Ако тези преговори не позволят уреждането на спора в разумен срок, той може да бъде подложен - при посредничеството на ЮНЕСКО - на общо споразумение между засегнатите държави-страни.

3. Ако не се извърши никакво посредничество или ако посредничеството не доведе до постигане на уреждане, разпоредбите относно уреждането на споровете, съдържащи се в Част XV от Конвенцията на Обединените нации за морското право, се прилагат *mutatis mutandis* към всеки спор между държавите-страни по тази конвенция по повод тълкуването или прилагането ѝ, независимо от това, дали тези страни са страни по Конвенцията на Обединените нации за морското право или не.

4. Всяка процедура, избрана от държава-страна по тази конвенция или по Конвенцията на Обединените нации за морското право по реда на член 287 от същата, се прилага за уреждането на споровете съгласно този член, освен ако тази държава-страна - когато е ратифицирала, приемала, одобрявала или се е присъединявала към тази конвенция или

в някой по-късен момент, не е избрала друга процедура по реда на член 287 за уреждане на споровете, произтичащи от тази конвенция.

5. Когато ратифицира, приема, одобрява или се присъединява към тази конвенция или в някой по-късен момент, държавата-страна по тази конвенция, която не е страна по Конвенцията на Обединените нации за морското право, е свободна да избере - с писмена декларация - едно или повече от средствата, изброени в член 287, алинея 1 от Конвенцията на Обединените нации за морското право, за уреждане на споровете по този член. Член 287 се прилага за тази декларация, както и за всеки спор, по който тази държава е страна и който не е визиран с действаща декларация. За целите на помиряването и арбитража, в съответствие с приложения V и VII към Конвенцията на Обединените нации за морското право, тази държава е оправомощена да посочи помирители или арбитри, които подлежат на вписване в списъците, споменати в Приложение V, член 2 и в Приложение VII, член 2 за уреждането на споровете, произтичащи от тази конвенция.

Член двадесет и шести - Ратификация, приемане, одобряване или присъединяване

1. Тази конвенция подлежи на ратификация, приемане или одобряване от държавите-членки на ЮНЕСКО.

2. Към тази конвенция подлежат на присъединяване:

(а) държавите-нечленки на ЮНЕСКО, но членки на Организацията на обединените нации или членки на специализирана институция в системата на Обединените нации, или на Международната агенция за атомната енергия, както и държави-страни по Статута на Международния съд, а и всички други държави, поканени да се присъединят от Генералната конференция на ЮНЕСКО;

(б) териториите, ползващи се с пълна вътрешна автономия, призната като такава от Организацията на обединените нации, но които не са постигнали пълна независимост в съответствие с Резолюция 1514 (XV) на Общото събрание и които са компетентни по материите, разглеждани от тази конвенция, включително компетентни да сключват международни договори по тези въпроси.

3. Ратификационните грамоти или документите за приемане, одобрение или присъединяване се депозират при Генералния директор.

Член двадесет и седми - Влизане в сила

Тази конвенция влиза в сила три месеца след датата на депозиране на двадесетия документ, визиран в член 26, но единствено по отношение на двадесетте държави или територии, депозирали по този начин документите си. Тя влиза в сила за всяка друга държава или територия три месеца след датата на депозиране на нейния документ.

Член двадесет и осми - Декларация относно континенталните води

В момента, в който ратифицира, приема, одобрява или се присъединява към тази конвенция, или в някой по-късен момент всяка държава-страна може да декларира, че Правилата се прилагат към континенталните ѝ води, които нямат морски характер.

Член двадесет и девети - Граница на географското приложно поле

В момента, в който ратифицира, приема, одобрява или се присъединява към тази конвенция, държавата или територията може с писмена декларация до депозитаря да положи, че тази конвенция не е приложима към определени части от територията ѝ, от вътрешните ѝ води, от водите около архипелазите ѝ или от акваторията ѝ, като изложи причините за тази декларация в същата. Доколкото е възможно и в най-кратки срокове, държавата полага усилия да обедини условията, при които тази конвенция ще се прилага за специфицирани в декларацията зони; след като това се осъществи, тя ще оттегли декларацията си изцяло или частично.

Член тридесети - Резерви

С изключение на член 29 по отношение на тази конвенция не може да се формулира никаква резерва.

Член тридесет и първи - Изменения

1. Всяка държава-страна може с писмено известие, отправено до Генералния директор, да предложи изменения на тази конвенция. Генералният директор предава това известие на всички държави-страни. Ако в шестмесечен срок, считано от датата на предаване на известието, поне половината от държавите-страни излъчи благоприятен отговор по това искане, Генералният директор представя това предложение на следващата Конференция на държавите-страни за обсъждане и евентуално приемане.
2. Измененията се приемат с мнозинство от две трети от представените и гласували държави-страни.
3. След като са приети, измененията на тази конвенция се представят на държавите-страни за ратификация, приемане, одобряване или присъединяване.
4. За държавите-страни, които са ги ратифицирали, приели, одобрили или са се присъединили към тях, измененията на тази конвенция влизат в сила три месеца след депозирането на документите, споменати в алинея 3 от този член, от две трети от държавите-страни. След това за всяка държава или територия, която ратифицира, приеме, одобри или се присъедини към изменението, това изменение влиза в сила три месеца след датата на депозирането от страната на нейната ратификационна грамота или документа за приемане, одобряване или присъединяване.
5. Държава или територия, която стане страна по тази конвенция след влизането в сила на изменението съгласно алинея 4 от този член, се приема - ако не изрази различно намерение - за:

(а) страна по тази конвенция, изменена по този начин; и

(б) страна по тази конвенция, неизменена - спрямо всички държави-страни, които не са обвързани от това изменение.

Член тридесет и втори - Денонсиране

1. Държавата-страна може да денонсира тази конвенция с писмено уведомление до Генералния директор.
2. Денонсирането влиза в сила дванадесет месеца след датата на получаване на уведомлението, освен ако в него не се предвижда по-късна дата.
3. Денонсирането по никакъв начин не засяга задължението на всяка държава-страна за изпълнение на всичките ѝ задължения, споменати в тази конвенция, на която тя би се подчинявала по силата на международното право, независимо от последната.

Член тридесет и трети - Правилата

Правилата, приложени към тази конвенция, са неразделна част от същата и - освен при изрична противна разпоредба - позоваването на тази конвенция препраща и към Правилата.

Член тридесет и четвърти - Регистрация в Организацията на обединените нации

В съответствие с член 102 от Хартата на Обединените нации тази конвенция подлежи на регистриране в Секретариата на Организацията на обединените нации по искане от страна на Генералния директор.

Член тридесет и пети - Меродавни текстове

Тази конвенция е изготвена на английски, арабски, китайски, испански, френски и руски език, като текстовете и на шестте езика са меродавни.

Приложение

ПРАВИЛА ОТНОСНО НАМЕСИТЕ В ПОДВОДНОТО КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО

I. Общи принципи

Правило 1. За опазването на подводното културно наследство консервацията *in situ* трябва да се счита за предпочитан избор. Следователно, намесите в подводното културно наследство са разрешени само когато се извършват по начин, съответстващ на защитата на подводното културно наследство и при това условие могат да бъдат разрешени, когато значително допринасят за защитата, опознаването или оценяването на гореназованото наследство.

Правило 2. Търговската експлоатация на подводното културно наследство за целите на сделки или спекулации или непоправимото му разпръскване е дълбоко несъвместимо със защитата и правилното управление на това наследство. Елементите на подводното културно наследство не могат да са обект на трансакции, нито на продажба, покупка или размяна като вещи с търговски характер.

Това правило не може да бъде тълкувано като препятстващо:

(а) провеждането на професионални археологически мероприятия или на необходими съпътстващи дейности, чието естество и цели съответстват напълно на тази конвенция, при условие че компетентните служби издадат разрешително;

(б) депозирането на елементи на подводното културно наследство, събрани в рамките на изследователски проект, реализиран в съответствие с тази конвенция, при условие че това депозиране не накърнява научния или културен интерес, нито целостта на събраните елементи, нито пък причинява тяхното непосредствено разпиляване, че съответства на разпоредбите на правила 33 и 34 и подлежи на издаване на разрешително от компетентните служби.

Правило 3. Намесите в подводното културно наследство не го нарушават повече отколкото е необходимо за постигане целите на проекта.

Правило 4. Намесите в подводното културно наследство изискват неразрушителни техники и проучвателни методи, за предпочитане събиране на предметите. Ако разкопките или събирането са окажат необходими за целите на научно изследване или за окончателното опазване на подводното културно наследство, използваните методи и техники трябва да бъдат възможно най-слабо разрушителни и да благоприятстват опазването на останките.

Правило 5. Намесите в подводното културно наследство не нарушават излишно тленните останки, нито свещените места.

Правило 6. Намесите в подводното културно наследство са строго регламентирани, за да може събраната културна, историческа и археологическа информация да бъде надлежно регистрирана.

Правило 7. Достъпът на обществеността до подводното културно наследство *in situ* трябва да бъде благоприятстван, освен в случаите, в които е несъвместим със защитата и управлението на обекта.

Правило 8. Международното сътрудничество в областта на намесите в подводното културно наследство се окуражава, за да се благоприятства плодотворният обмен на археолози и специалисти от други професии, с цел по-доброто използване на тяхната компетентност.

II. Описание на проекта

Правило 9. Преди всяка намеса се разработва описание на проекта и се представя на компетентните служби за издаване на разрешение, които привличат необходимите научни становища.

Правило 10. Описанието на проекта включва:

- (а) равностметка на предварителните или подготвителните проучвания;
- (б) изложение и цели на проекта;
- (в) методи и техники, които ще се използват;
- (г) план на финансиране;
- (д) прогнозен график на изпълнението на проекта;
- (е) състав на екипа, натоварен с проекта, с посочване на квалификацията, функцията и опита на всеки член от екипа;
- (ж) програма на анализите и други дейности, които ще се извършат след теренните работи;
- (з) програма за консервация на археологическите материали и на обекта, реализирана в тясно сътрудничество с компетентните служби;
- (и) политика на управление и поддръжка на обекта за цялото времетраене на проекта;
- (к) програма за документирането;
- (л) план за безопасност;
- (м) политика на опазване на околната среда;
- (н) начини на сътрудничество с музеите и другите институции, в частност научни;
- (о) план за изготвяне на докладите;
- (п) начини на депозиране на архивите от разкопките, включително на събраните елементи от подводното културно наследство, и
- (р) програма за публикации.

Правило 11. Намесите в подводното културно наследство се провеждат в съответствие с описанието на проекта, одобрено от компетентните служби.

Правило 12. В случай на непредвидено откритие или на промяна на обстоятелствата описанието на проекта се ревизира и изменя с одобрението на компетентните служби.

Правило 13. При спешност или при случайно откритие намесите в подводното културно наследство, включително мероприятия по консервация или краткотрайни дейности, в частност укрепване на обекта, могат да се разрешат, дори и при отсъствие на описание на проекта, с цел опазване на подводното културно наследство.

III. Предварителни проучвания

Правило 14. Предварителните проучвания, визирани в Правило 10 (а), включват оценка на интереса от подводното културно наследство и неговата естествена заобикаляща среда, както и на поетия с проекта риск от увреждане, а и на възможността за събиране на данни, отговарящи на целите на проекта.

Правило 15. Оценката включва също така базови изследвания, насочени към наличните исторически или археологически наблюдения, археологическите характеристики на обекта, както и тези на заобикалящата го среда и последиците от евентуалното проникване за дългосрочната устойчивост на подводното културно наследство, засегнато от намесите.

IV. Цели, методи и техники на проекта

Правило 16. Използваните методи се адаптират с целите на проекта, а прилаганите техники са възможно най-слабо агресивни.

V. Финансиране

Правило 17. Освен в случаите, когато спешно се налага да се защити подводното културно наследство, преди началото на всяка намеса се осигурява адекватна финансова база, в достатъчен размер, за да се завършат успешно всички предвидени фази в описанието на проекта, включително опазване, документиране и консервация на събраните археологически материали, както и изготвяне и разпространение на докладите.

Правило 18. Описанието на проекта постановява, че същият може да бъде надлежно финансиран до завършването му чрез получаването на гаранция например.

Правило 19. Описанието на проекта съдържа план за спешни случаи, гарантиращ опазването на подводното културно наследство и на отнасящата се до него документация, в случай че предвиденото финансиране бъде спряно.

VI. Времетраене на проекта - график

Правило 20. Преди всяка намеса се изготвя подходящ график с цел гарантиране на завършването на всички етапи от проекта, включително опазване, документиране и консервация на събраните археологически материали, както и изготвяне и разпространение на докладите.

Правило 21. Описанието на проекта съдържа план за спешни случаи, гарантиращ опазването на подводното културно наследство и на отнасящата се до него документация, в случай че проектът бъде прекъснат или съкратен.

VII. Компетентност и квалификация

Правило 22. Намесите в подводното културно наследство могат да бъдат провеждани само под ръководството и контрола и в постоянното присъствие на квалифициран специалист по подводна археология, разполагащ с научна компетентност, адаптирана към естеството на проекта.

Правило 23. Всички членове на екипа, натоварен с осъществяването на проекта, притежават необходимата квалификация и компетентност във връзка с мисията им.

VIII. Опазване и управление на обекта

Правило 24. Програмата за опазване предвижда обработването на археологическите останки по време на намесите в подводното културно наследство, по време на транспорта им и дългосрочно. Опазването се извършва съгласно действащите професионални стандарти.

Правило 25. Програмата за управление на обекта предвижда защитата и управлението *in situ* на подводното културно наследство по време на теренните работи и след приключването им. Програмата включва информирание на обществеността, оценяване на разумни средства за укрепване на обекта, надзор и защита от неправомерно проникване.

IX. Документиране

Правило 26. Програмата за документиране съдържа подробна документация за намесите в подводното културно наследство, включително доклад за дейностите, отговарящ на действащите професионални стандарти за археологическата документация.

Правило 27. Документацията включва минимум подробен инвентарен опис на обекта заедно с мястото на взимане на преместените и събрани елементи на подводното културно наследство по време на намесите в подводното културно наследство, дневниците за теренните работи, планове, скици, разрези, както и фотографии и всякакви други документи на друг вид носители.

X. Безопасност

Правило 28. Изготвя се подходящ план за безопасност с цел гарантиране на сигурността и здравето на членовете на екипа, натоварен с осъществяването на проекта, както и на трети лица. Този план съответства на действащите закони и професионални разпоредби.

XI. Околна среда

Правило 29. Разработва се адекватна политика за опазване на околната среда, за да се избегне всяка вредяща на морското дъно и морските обитатели намеса.

XII. Доклади

Правило 30. Представят се етапни доклади и окончателен доклад в съответствие с графика в описанието на проекта, които се депозират в съответните хранилища към обществени архиви.

Правило 31. Всеки доклад съдържа:

- (а) постановка на целите;
- (б) изложение на използваните методи и техники;
- (в) изложение на получените резултати;
- (г) съществена графична и фотодокументация, отнасяща се до всички фази на намесата;
- (д) препоръки относно опазването и консервацията на събраните елементи на подводното културно наследство, както и на тези на обекта, и
- (е) препоръки за бъдещи действия.

XIII. Съхранение на архивите за проекта

Правило 32. Начините на съхранение на архивите, отнасящи се до проекта, се определят преди началото на всяка намеса и фигурират в описанието на проекта.

Правило 33. Архивите на проекта, включващи събраните елементи на подводното културно наследство и копие от цялата специфична документация, се пазят – доколкото е възможно – непокътнати и пълни под формата на колекция, за да се осигури достъп на специалистите и публиката, а и за да се гарантира съхранението на тези архиви. Това се извършва възможно най-бързо, не по-късно от десет години след края на проекта, доколкото това е съвместимо със запазването на подводното културно наследство.

Правило 34. Архивите на проекта се управляват в съответствие с международните професионални стандарти и при наличие на подкрепа от страна на компетентните служби.

XIV. Разпространение

Правило 35. Проектът предвижда – в рамките на възможното – образователни дейности и разпространение на резултатите от проекта, насочени към широката общественост.

Правило 36. За всеки проект, синтезиращ окончателен доклад:

- (а) се прави обществено достояние, възможно най-скоро, при отчитане на комплексността на проекта и на поверителния или рисков характер на информацията, и
- (б) се депозира в съответните обществени архиви.

Текстът по-горе представлява автентичния текст на Конвенцията, надлежно приета от Генералната конференция на Организацията на обединените нации за образование, наука и култура на нейната тридесет и първа сесия, състояла се в Париж и обявена за закрыта на трети ноември 2001 г.

Изготвено в Париж, на шести ноември 2001 г., в два автентични екземпляра, подписани от Председателя на Генералната конференция, събрала се на тридесет и първата си сесия, и от Генералния директор на Организацията на обединените нации за образование, наука и култура, които ще бъдат депозирани в архивите на Организацията на обединените нации за образование, наука и култура и надлежно заверени копия от които ще бъдат връчени на държавите и териториите, визирани в член 26, както и на Организацията на обединените нации.